

Fișă de lucru -1

Predoslovie

Mulți scriitorii au nevoit de au scris rândul și povestea țărâlor, de au lăsat izvod pa urmă, și bune și rele, să rămâie feciorilor și nepoților, să le fie de învățătură, despre cele rele să să ferească și să să socotească, iar duple cele bune să urmeze și să să învețe și să să îndrepteze. Și pentru aceia, unii de la alți chizmindu și însemnând și pre scurtu scriind, adecă și răposatul Gligorie Ureche ce au fost vornic mare, cu multa nevoie cetind cărțile și iz-voadele și ale noastre și cele striine, au aflat cap și începătura moșilor; de unde au izvorât în țară și s-au înmulțit și s-au lătit, ca să nu să înnece a toate țările anii trecuți și să nu să știe ce s-au lucrat, să sa asemenea fierălor și dobitoacelor celor mute și fără minte. Pre aceia urmând și chizmând, măcar că să află și de alții semnate lucrurile țării Moldovii, apucatu-s-au și dumnealui de au scris începătura și adaosul, mai apoi și scăderea care să vede că au venit în zilele noastre, după cum au fost întâiu țării și pământului nostru Moldovei. Că cum să tâmplă de sârgu de adaoge povoiul apei și iarăș de sârgu scade și să împuținează, așa s-au adaos și Moldova, carea mai apoi de alte țări s-au descălecat, de s-au de sârgu lătit și fără zăbavă au îndreptatu. Acestea cercând cu nevoie vornicul Ureche, scrie de zice că "nu numai letopisețul nostru, ce și cărți streine au cercat, ca să putem afla adevărul, ca să nu mă aflu scriitoriu de cuvinte deșarte, ce de dreptate, că letopisețul nostru cel moldovenescu așa de pre scurt scrie, că nici de viața domnilor, carii au fost toată cârma, nu alege necum lucrurile denlăuntru să aleagă și pre scurt scriind și însemnând de la început până la domniia lui Pătru vodă Șchiopol și s-au stinsu, că de acia înainte n-au mai scris nimenea până la Aron vodă. Nici este a să mira, că scriitorii noștri n-au avut de unde strânge cărți, că scriitorii dentăiu n-au aflat scrisori, ca de niște oameni neașăzați și nemernici, mai mult proști decât să știe carte. Ce și ei ce au scris, mai mult den basne și den povești ce au auzit unul de la altul. Iar scrisorile striinilor mai pe largu și de agiunsu scriu, carii au fost fierbinți și râvnitori, nu numai a sale să scrie ce și cele striine să însemneze. Și de acolo multe luund și lipindu de ale noastre, potrivindu vremea și anii, de au scris acest letopiseț, carile de pre în multe locuri de nu să va fi și nemerit, gândescu că cela ce va fi înțeleptu nu va vinui, că de nu poate de multe ori omul să spuie așa pre cale tot pre rândul, cela ce vede cu ochii săi și multe zmințește, de au spune mai mult, au mai puțin, dară lucruri vechi și de demult, de s-au răsufat atâta vreme de ani ? Ci eu, pe cum am aflat, așa am arătat."

(Grigore Ureche, Letopisețul Țării Moldovei)

1. Extrage din text motivul care l-a determinat pe cronicar să consemneze evenimentele istorice ale popoarelor.
2. Menționează o trăsătură a umanismului românesc, așa cum se observă în cronica lui Grigore Ureche.

Fișă de lucru -2

Predoslovie, adevărată cuvântare dintăi de descălecatul țărâi cel dintăi și a neamului moldovenesc

Către cititoriu

Începutul țărilor acestora și neamului moldovenesc și muntenesc și câți sunt și în Țările Ungurești cu acest nume, români și până astăzi, de unde sunt și de ce seminție, de când și cum au dăscălecat, aceste părți de pământ, a scrie, multă vreme la cumpănă au stătit sufletul nostru. Să înceapă osteneala aceasta, după atâta vécii de la discălecatul țărilor cel dintăi de Traian împăratul Râmului, cu câteva sute de ani peste mie trecute, să sparie gândul. A lăsa iarăș nescris, cu mare ocară înfundat neamul acesta de o seamă de scriitori, ieste inimii durere. Biruit-au gândul să mă apucu de această trudă, să scoț lumii la vedere felul neamului, din ce izvor și seminție sunt lăcuiitorii țărâi noastre, Moldovei și Țărâi Muntenesti și românii din Țările Ungurești, cum s-au pomenit mai sus, că toți un neam și o dată discălecați sunt, de unde sunt veniți strămoșii lor pre aceste locuri, supt ce nume au fost întâi la discălecatul lor și de când s-au osebit și au luat numele cest de acum, moldovan și muntean, în ce parte de lume ieste Moldova, hotarale ei pân unde au fost întâi, ce limbă țin și pân-acum, cine au lăcuit mai nainte de noi pe acest pământ și supt ce nume, scot la știrea tuturor, carii vor vrea să știe neamul țărilor acestora.

(Miron Costin, *De neamul moldovenilor, din ce țară au ieșit strămoșii lor*)

Extrage din text motivele care l-au determinat pe cronicar să scrie despre originea neamului moldovenesc.

Menționează o trăsătură a umanismului românesc, așa cum se observă în cronică lui Miron Costin.

Fișă de lucru -3

Predoslovie

Acest pământ al Moldovii n-au fost așezat de demult de oameni, să fie fost trăit într-însul cu pace, ce în câteva rânduri au fost și pustiiu. Deci pentru acee nu să află letopisește scrisă de pământeni vechi. Ce de la o vreme, de la descălecatul lui Dragoș-vodă, târziu s-au apucat Urechi vornicul de au scris istoriile a doi istorici leșești. Și l-au scris până la domnia lui Aron-vodă.

Apoi au mai făcut după Ureche vornicul și un Simion dascal, și un Misail călugărul, și un Evstratie logofătul, și iar l-au scris, cât au scris Ureche vornicul, până la Aron-vodă. Numai aceștie, poate-fi, au fost oameni neînvățați, de n-au citit bine la istorii, că au defăimat pre moldoveni, scriind că sunt din tălhari. Pentru aceasta dară nimene din scrisorile lor, nici cele ce ar fi fost adevărate, audzite sau vădzute a lor, nu le pot oamenii crede.

Iară pre urma acestora s-au apucat dumnealui Miron Costin, vel-logofăt, de au făcut un letopisățu. Și cât n-au putut istovi Miron logofătul l-au istovit fiiu-său, Nicolai Costin, biv-vel-logofăt, și l-au scris di-nceputul lumii, arătând cine au trăit pre acest pământ, cu mărturii a istorici sreini. Și l-au scris până la Dragoș-vodă, și de la Dragoș-vodă l-au scris di pe izvodul lui Ureche vornicul până la Aron-vodă. Însă mult l-au mai împo-dobit, mai frumos, și Miron logofătul și fiiu-său Nicolai Costin. Iar mai înainte nu să mai găsește scris de Miron sau de fiiu-său Nicolai. Poate-fi, de ar fi și scrise de Nicolai logofătul, dar or fi poate tănuite, și până acmu la ivală n-au ieșit.

Iară de la Dabije-vodă înainte îndemnatu-s-au și Ion Neculce, biv-vel-vornic de Țara de Sus, a scrie întru pomenirea domnilor. Însă până la Duca-vodă cel bătrân l-au scris di pe nește izvoade ce au aflat la unii și alții și din audzitele celor bătrâni boieri; iară de la Ducă-vodă cel bătrân înainte, până unde s-a vidē, la domnia lui Ion-vodă Mavro-cordat, nici de pre un izvod a nemăru, ce au scris sângur, dintru a sa știință, cât s-au tâmplat de au fost în viața sa. Nu i-au mai trebuit istoric strein, să citească și să scrie, că au fost scrisă în inima sa. Deci vă poftescu, cetitorilor, pre unde ar fi greșit condeiul mieu, să priimiți, să nu gândiți că doară pre voia cuiva sau în pizma cuiva, ce, precum s-au tâmplat, cu adevăr s-au scris. Doar niscaiva veleaturi a anilor de s-or fi greșit, iară celelalte întru adevăr s-au scris.

Mai socotit-au și din letopisățul lui Evstratie logofătul și a lui Simion dascalului și a lui Misail călugărului nește cuvinte câteva, de nu le-au lăsat să nu le scrie, ce le-au scris, măcar că dumnealui Miron logofătul și cu Nicolai fiiu-său nu le-au scris, și-i ocărește. Și să cade să-i ocărăscă, unde face că sunt moldovenii din tălhari. Bine face că-i ocărește și dzice că sunt basne. Iar pentru Dumbrava Roșie, cum că au arat-o Bogdan-vodă cu leșii, Miron logofătul au lăsat de n-au scris. Dar acee dzică să nu fie basnă. Și pentru neamul Movileștilor, și cum li s-au numit acest nume, dintru Ștefan-vodă cel Bun, Moghila, iar nu-i basnă. Și altele multe n-or fi știut istoricii streini, ca să le pomenească toate. Deci o samă de

istorii mai alese și noi nu le-am lăsat să nu le scriem. Însă nu le-am scris la rândul lor, ce s-au pus de o parte, înaintea domnii Dabijii—vodă s-au scris. Ce cine va vrè să le creadă, bine va fi, iar cine nu le va crede, iarăși bine va fi, cine cum îi va fi voia, așa va face. Că mulți istorici streini, de alte țări, nu le știu toate câte să fac într-alt pământu. Tot mai bine știu cei de loc decât cei streini, însă ce să face în viața lor, iară nu în delungate vremi, iar istoriile celi vechi mai bine le știu istoricii, că le au scrisă, iară nu audzite.

Deci, fraților cetitorilor, cu cât veți îndemna a ceti pre acest letopisăță mai mult, cu atâta veți ști a vă feri de primejdii și veți fi mai învățați a dare răspunsuri la sfaturi ori de taină, ori de oștire, ori de voroave, la domni și la noroade de cinste.

(Ion Neculce, *Letopisețul Țării Moldovei*)

Extrage din text motivele care l-au determinat pe cronicar să scrie letopisețul.

Menționează o trăsătură a umanismului românesc, așa cum se observă în cronica lui Ion Neculce.